

INFOBULLETIN

Nadačního fondu obětem holocaustu
PROSINEC 2016

Milí čtenáři...

V zimním čísle našeho InfoBulletinu naleznete informace o naší činnosti v druhém pololetí letošního roku, o projektech realizovaných s naší podporou, o námi podpořených projektech na rok příští a zajímavé pozvánky, mj. na naši komunitní kavárnu. 11. ledna 2017 se v Café Jedna setkáme s Janem Krausem a Jiřím Orněstem.

Na konci listopadu jsme uspořádali ve spolupráci s Divadlem Ungelt koncert pro naše dlouholeté dárce a partnerské organizace. Během večera jsme získali 73 800 Kč.

Děkují i na tomto místě všem dárcům, partnerským organizacím, kolegům a mým kolegyním za spolupráci, velmi si jí cením.

Přeji Vám krásné a veselé svátky, příjemný zbytek roku a do nového roku jen to dobré!

Chanuka sameach,

Marta Malá, ředitelka

Na titulní stránce recitovala Marty Kubišové pro Nadační fond obětem holocaustu. Foto: Karel Cudlín

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek. Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2. Telefon: 224 261 615, 224 261 573, fax: 224 262 563. E-mail: info@fondholocaust.cz. Internet: www.fondholocaust.cz. Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod ev. číslem MK ČR E 16905. Kontakty: Marta Malá, ředitelka: mala@fondholocaust.cz, 224 261 615 • Andrea Fictumová, koordinátorka programů Péče, Připomínka, Budoucnost: fictumova@fondholocaust.cz, 224 261 573 • Ester Karasová, finanční manažerka: karasova@fondholocaust.cz, 224 261 573 • Tereza Váňová, odborná pracovnice: vanova@fondholocaust.cz

Z obsahu čísla

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Úvod do specifík paliativní péče o židovské klienty.....	3
Mechanchim.....	3
Benefiční koncert 2016.....	3

PROGRAMY NFOH

Výsledky výběrového řízení v jednotlivých programech NFOH.....	6
---	---

PROGRAM PŘIPOMÍNKA

Jan Jelínek: Jizvy na duši	12
----------------------------------	----

PROGRAM BUDOUCNOST

Nedělní dílny pro rodiče s dětmi	13
Studenti na hřbitově v Sobědruhách	13

PROGRAM OBNOVA

Symbolika židovských náhrobků:	
Livjatan	14
Pár livjatanů.....	15

INFO

Rozpad židovského života: 167 dní druhé republiky.....	11
Projev předsedy vlády Bohuslava Sobotky u příležitosti předání medaile Karla Kramáře panu Jiřímu Bradymu	16
Světlo pro zmizelé sousedy.....	18
Edice Židé a Morava	21
Wendy Holdenová:	
Narodili se, aby přežili.....	21
Jan Tesař: Česká cikánská rapsodie	22

POZVÁNKY

Svátky světel v Jeruzalémské synagoze	20
Kavárna Jsem Žid a zdrav.....	24

ÚVOD DO SPECIFIK PALIATIVNÍ PÉČE O ŽIDOVSKÉ KLIENTY

Ve spolupráci se Sociálním oddělením při Židovské obci v Praze jsme 7. prosince připravili pro sociální a zdravotní pracovníky kurz akreditovaný MPSV a ČAS. Prvními přednášejícími byli psychoterapeutka a členka Chevra Kadiša Zuzana Peterová a předseda Chevra Kadiša Chaim Kočí, kteří pohovořili o tématech: nemoci v judaismu, role ženských organizací v pomoci nemocným a umírajícím, péče o umírající a komunikace s rodinami, tahara a židovský pohřeb, truchlení, vyrovnávání se se ztrátou a pomoc pozůstalým. Na tato témata navázal rabín David Peter, který se věnoval halachickým a etickým otázkám souvisejících s koncem života. Celkem se kurzu zúčastnilo 20 pracovníků z židovských obcí v ČR.

■ af

MECHANCHIM

Intenzivně připravujeme seminář pro židovské učitele, lektory a komunitní pracovníky. Již pátý ročník se uskuteční 20. a 21. března 2017 s podporou American Jewish Joint Distribution Committee a Dutch Jewish Humanitarian Fund.

■ mm

BENEFIČNÍ KONCERT 2016

I letos se konal koncert, již jedenáctý v řadě. V minulých letech byl pořádán jako benefiční, kde vybrané vstupné bylo použito na podporu projektů. Tentokrát jsme vše pojali, dalo by se říci, obráceně. Koncert jsme věnovali našim dárcům a spolupracovníkům. Chtěli jsme tím ocenit podporu, díky které můžeme realizovat naše vlastní projekty, jako jsou diskusní Kavárny

nebo vzdělávací semináře podporující komunitní život v českých židovských obcích.

Ve spolupráci s Divadlem Ungelt jsme uvedli Recitál Marty Kubišové pro Nadační fond obětem holocaustu. Pozvali jsme tolik dárců a spolupracovníků, kolik velmi omezená kapacita divadla dovolila. Mezi našimi milými hosty jsme mimo jiné rádi uvítali ministra kultury Daniela Hermana a dnes již bývalého ministra pro lidská práva Jiřího Dienstbiera. Sál byl naprosto plný, i přesto se na některé naše spolupracovníky nedostalo. Ale to byla také jediná chyba. Myslím, že budu mluvit za všechny, když řeknu, že se celý večer velmi vydařil.

Večerem provázela jako již tradičně Ester Janečková (za což jí patří velký dík) a úvodem promluvil předseda NFOH Michal Klíma. Ve své řeči stručně shrnul práci a zaměření fondu a zároveň představil podpořené projekty loňského roku.

Poté si již vzala slovo sama Marta Kubišová. Jíjí charisma je stále velmi silné a zážitek z koncertu byl mimořádný. Během večera zazněly známé písně, ale i méně známé například z českého muzikálu *Touha jménem Einodis*. Dva due-

ty spolu s Martou Kubišovou zazpíval také Milan Hein. Jako poslední píseň zazněla *Modlitba* a ve všech zúčastněných silně rezonovala ještě dlouho po skončení představení.

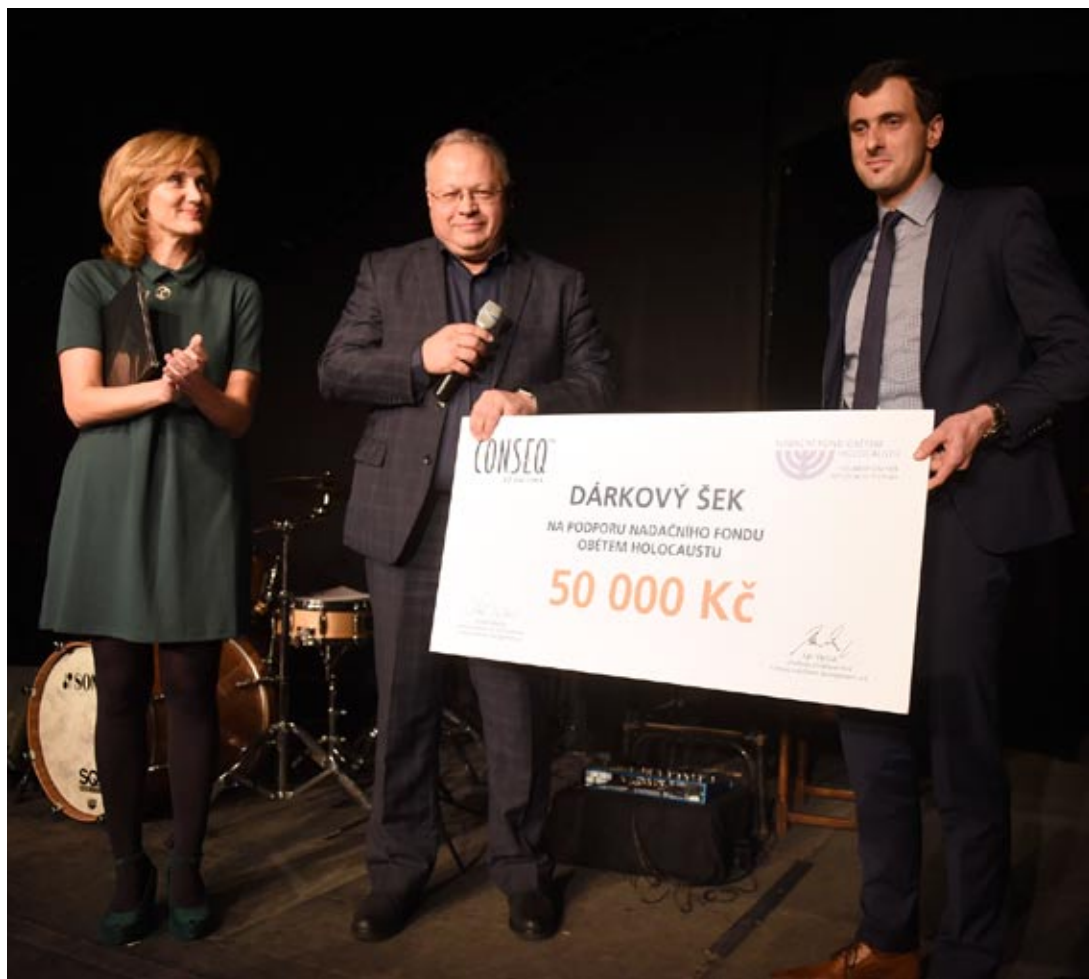
Po skončení recitálu bylo připraveno ještě jedno milé překvapení. Ester Janečková pozvala na jeviště zástupce společnosti Conseq Tomáše Kálala, který nám předal dar 50 000 Kč. Také předstoupil František Bányai jako předseda Veřejně prospěšného spolku na podporu osob dotčených holocaustem a informoval o projednávané podpoře NFOH na příští rok částkou 120 000 Kč.

Aby hosté mohli v příjemné náladě společně sdílet zážitek z koncertu a zároveň posedět s přáteli a spolupracovníky, všichni byli pozváni na menší košer raut v divadelním klubu.

Během večera byla také možnost přispět na projekty v programu Péče o přeživší a hosté koncertu přispěli celkovou částkou 13 800 Kč. Předseda Spolku na obnovu památek Úštěcka Tomáš Hlaváček daroval 10 000 Kč.

Ještě jednou děkujeme všem za podporu i za velmi milé setkání a těšíme se opět příští rok na naši již tradiční benefici. ■ ek

Výběrové řízení pro projekty realizované v roce 2017

Péče | Přípomínka | Obnova | Budoucnost | Naše Budoucnost

Podávání žádostí o nadační příspěvky bylo v letošním roce ve znamení velkých změn. Vypracování žádostí, rozpočtů a vkládání příloh bylo nutné vyplnit online v systému Grantys. Přes drobné potíže se nakonec všem podařilo zaregistrovat a své kompletní žádosti odeslat ke schválení.

Přijali jsme celkem 124 žádostí s celkovým požadavkem 30 203 990 Kč. Grantové komise projekty posoudily a na svých zasedáních koncem října podaly návrhy na podpoření či zamítnutí jednotlivých projektů. Konečné rozhodnutí učinila správní rada 14. listopadu 2016.

Přehledy podpořených projektů přináší následující tabulky.

PROGRAM PÉČE		
Příjemce příspěvku	Název projektu	Příspěvek (Kč)
Betanie – křesťanská pomoc, z. ú.	Rezidenční péče pro přeživší holocaust	280 000
Cesta domů, z. ú.	Hospicové a odlehčovací služby Cesty domů	30 000
Domov Sue Ryder, z. ú.	Služba osobní asistence obětem holocaustu	16 000
Rafael Institut	Psychoterapeutická podpora klientů z rodin po holocaustu	180 000
Židovská obec Brno	Péče o přeživší holocaust III	650 000
Židovská obec Děčín	Podpora sociálních služeb členům ŽOD	130 000
Židovská obec Karlovy Vary	Poskytování sociální služby členům ŽO Karlovy Vary	150 000
Židovská obec Liberec	Terénní služby potřebným klientům 2017	150 000
Židovská obec Olomouc	Sociální aktivizace první a druhé generace ŽO Olomouc V	130 000
Židovská obec Teplice	Poradna pro seniory	130 000
Židovská obec v Ostravě	ADP Tikvah pečovatelská služba	600 000
Židovská obec v Praze	Domov sociální péče Hagibor	1 100 000
	KDP EZRA – sociální a zdravotní péče se zvláštním zřetelem k potřebám přeživších holocaust	580 000
	Sociální služby pro přeživší holocaust	350 000
Živá paměť, o. p. s.	Odborné sociální poradenství Ghettorente	24 000
CELKEM		4 500 000

PROGRAM PŘIPOMÍNKA		
ArtWay	Inscenování dramatisace novely Arnošta Lusti- ga – Nemilovaná	40 000
Česká unie židovské mládeže, z. s.	Setkávání romské a židovské mládeže	15 000
Filozofická fakulta – Univerzita Karlova	Moise Woskin-Nahartabi	40 000
Historický ústav AV ČR, v. v. i.	Šoa versus Rezistence, Rezistence versus Šoa. Odboj a boj československých Židů v letech druhé světové války	60 000
Institut Tereziánské iniciativy, o. p. s.	Databáze obětí na holocaust.cz	150 000
	Jom ha-šoa – Den vzpomínání na oběti holo- caustu 2017	60 000
	Školákem ve válečných letech – premiéra vý- stavy	50 000
KreBul, o. p. s.	Vzpomínka pro lidskost 2017	40 000
Lauderova MŠ, ZŠ a gymnázium při Židovské obci v Praze	Dorot	25 000
Masarykova univerzita	Holocaust survivors – druhá část	80 000
Městská knihovna Kolín	Děti hledaly děti. Osudy židovských dětí na Ko- línsku za holocaustu	50 000
Mezinárodní křesťanské velvysla- nectví Jeruzalém, z. s.	Připomínáme hrdinství Vrby a Wetzlera	20 000
Muzejní spolek Dobříšska, o. s.	Historie Židů v Čechách a na Moravě	30 000
Muzeum romské kultury, státní příspěvková organizace	Kolokvium k tématu tzv. cikánského tábora v Letech u Písku a návštěva kulturní památky Lety u Písku	40 000
	Pietní akt na místě bývalého tzv. cikánského tá- bora v Hodoníně u Kunštátu	24 000
Nakladatelství P3K, s. r. o.	Gruenbaum	60 000
oPŘISe, z. s.	Pamětní deska obětem holocaustu a zviditelně- ní tématu holocaustu v obci Přistoupim	40 000
Práh, s. r. o.	Knižní publikace Ireniny Děti	80 000
Romano Džaniben, z. s.	Dějiny Romů ve výuce 2017	30 000
Sdružení osvobozených politic- kých vězňů a pozůstalých, z. s.	Putovní výstava Místa utrpení, smrti a hrdin- ství	60 000
Společnost pro jazyky	Dějiny Židů v Kutné Hoře	25 000
Spolek na obnovu židovských pa- mátek na Perucku	Výstava o historii Židů na Perucku	40 000
Středočeské muzeum v Rozto- kách u Prahy	Příběhy Tichého údolí	25 000

Terezínská iniciativa – Mezinárodní terezínské sdružení, z. s.	Boj proti antisemitismu v českých školách	550 000
Unijazz, pobočný spolek v Brně	Osobnosti české kultury v kontextu holocaustu II	25 000
	Odpoledne v židovském ghettu II	40 000
Ústav pro studium totalitních režimů	Zpracování unikátních životních osudů z odtajněného fondu tzv. Židovské spisy z archivu Bezpečnostní služby Ukrajiny ve Lvově	100 000
	Vydání knihy Židé v Gulagu – vzpomínky čs. Židů na internaci v sovětských pracovních táborech	60 000
Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR	Pietní akt Lety 2017	21 000
Židovská obec Děčín	Publikace k 110. výročí děčínské synagogy	40 000
Židovská obec Liberec	Publikace Synagoga v Liberci	50 000
Židovská obec Olomouc	Digitální databáze obyvatel židovského původu v Olomouci	40 000
	Olomoucká synagoga (1897–1939)	50 000
Židovská obec Plzeň	2017 – Připomínka lednových transportů	20 000
Židovská obec Teplice	Stolpersteine – Kameny zmizelých v Teplicích – pokládka 30 nových kamenů	70 000
Židovská obec v Ostravě	Historie židovského národa se zvláštním zřetelem na období a důsledky šoa	40 000
Židovská obec v Praze	Slavnostní koncert k Mezinárodnímu dni památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti	20 000
Židovské muzeum v Praze	Transformace Pinkasovy synagogy	350 000
	Vzdělávání v Židovském muzeu v Praze	300 000
	Židovská paměť ve 20. století	100 000
Živá paměť, o .p. s.	Zmizelí Romové a Romové dnes – Romský holocaust, jeho stopy v poválečném Československu a život Romů v České republice	40 000
CELKEM		3 000 000

PROGRAM OBNOVA

Archeos	Dokumentace části židovského hřbitova v Boskovících	160 000
Česká unie židovské mládeže, z. s.	Úklid židovského hřbitova v Lomničce u Plesné	20 000
Federace židovských obcí v České republice	Dlouhodobý projekt postupné rekonstrukce, obnovy a zachování židovských památek na území ČR, které jsou v majetku FŽO	7 500 000

Spolek na obnovu židovských památek na Perucku	Odborná obnova hrobů a náhrobků na židovském hřbitovu u Hřivčic 2	90 000
TAMUS – tachovský archivnický a muzejnický spolek	Revitalizace židovského hřbitova Měcholupy	30 000
	Revitalizace židovského hřbitova Podbořany	30 000
Židovská obec Brno	2. etapa opravy střešního pláště obřadní síně židovského hřbitova v Mikulově	200 000
	3. etapa restaurování Kuffnerovy hrobky na židovském hřbitově v Břeclavi	300 000
Židovská obec Děčín	Obnovení původní výmalby vstupní haly synagogy	150 000
Židovská obec Karlovy Vary	Rekonstrukce náhrobků na židovském hřbitově v K. Varech	150 000
Židovská obec Liberec	Obnova hřbitova 2017	70 000
Židovská obec Olomouc	Údržba a opravy na židovském hřbitově v Olomouci	64 000
Židovská obec Plzeň	Oprava hradby židovského hřbitova v Kasejovicích	250 000
Židovská obec Teplice	Obnova židovského hřbitova v Mašťově – 2017	50 000
	Postavení 15 spadlých náhrobků na Židovském hřbitově v Teplicích	90 000
	Obnova hřbitova v Širokých Třebčicích, Drahonících u Lub, Letově, Podbořanském Rohozci a Čeradicích	200 000
Židovská obec v Ostravě	Židovské kulturní dědictví v Moravskoslezském kraji	120 000
Židovská obec v Praze	Restaurování vybraných náhrobků na SŽHŽ	40 000
	Rekonstrukce, obnova a zachování židovských památek ve vlastnictví Židovské obce v Praze	3 421 200
Židovské muzeum v Praze	Restaurování tumby Josepha Solomo Delmediga	64 800
CELKEM		13 000 000

PROGRAM BUDOUCNOST

Bejt Simcha	Maskil – multižánrový měsíčník	32 000
	Chinuch II – vzdělávací programy	22 000
Česká unie židovské mládeže, z. s.	JudaFest 2017	50 000
Irene, z. s.	Prix Irene 2017 – výroční konference a publikace	40 000
La škola, z. s.	La škola – Hudba pro děti a rodiče	24 000

Lauderova MŠ, ZŠ a gymnázium při Židovské obci v Praze	Výuka hebrejštiny pro rodilé mluvčí	40 000
	Autorské učebnice židovské výchovy	35 000
	Dvojazyčný sborník studentských překladů hebrejské poezie	35 000
Městské kulturní středisko Třebíč	Šamajim – festival židovské kultury Třebíč	45 000
Muzejní spolek Dobříšska, o. s.	Židé v Dobříši (webová stránka)	15 000
Muzeum Kroměřížska, p. o.	Vydání publikace Židé a Morava XXIII	25 000
Muzeum umění Olomouc, s. p. o.	Dny židovské kultury Olomouc 2017	50 000
Muzika Judaika	MAŽIF VI. malý židovský festival	20 000
Regionální muzeum v Mikulově, p. o.	Kulturní a vzdělávací program v Horní synagoze	30 000
Sdružení D, z. ú.	Neonacismus a popírání holocaustu – interaktivní vzdělávací program pro ZŠ a SŠ – (pokračování)	40 000
Sion – Nová generace, z. s.	Dny pro Izrael	5 000
Společnost křesťanů a Židů	Revue Společnosti křesťanů a Židů	30 000
Sportovní klub Hakoach, z. s.	Sportovní hry Hakoach 2017 v Kolíně	23 000
	Viktorcup nás stále baví	30 000
Ulpan Teplice	Teplický Cimes 2017 – Dny židovské kultury	45 000
Unijazz – sdružení pro podporu kulturních aktivit, z. s.	Boskovice 2017 – festival pro židovskou čtvrť	28 000
Židovská liberální unie v ČR	Výuka hebrejštiny – židovské tradice	50 000
Židovská obec Brno	Výstava Wergelandův odkaz v Senátu ČR	10 000
	DVD s židovskými památkami jižní Moravy	30 000
Židovská obec Děčín	Synagoga místem pro přednášky o judaismu	23 000
Židovská obec Karlovy Vary	Svátek Purim – zvyky a tradice	14 000
Židovská obec Liberec	Vzdělávací aktivity ŽOL 2017	35 000
Židovská obec Olomouc	Židé v diaspoře – fotografická publikace	40 000
	Výuka hebrejštiny na ŽO Olomouc	15 000
Židovská obec Plzeň	2017 – Šana 5777/8	30 000
Židovská obec Teplice	Společenský klub Židovské obce Teplice 2017	32 000
Židovská obec v Ostravě	Monografie: Dějiny židovské komunity v Ostravě	50 000
Židovská obec v Praze	Obecní noviny	40 000
	Den židovských památek	23 000
Židovské muzeum v Praze	Nedělní dílny pro rodiče a děti	50 000
CELKEM		1 106 000

NAŠE BUDOUCNOST

Bejt Simcha	Šaršeret	25 000
Federace židovských obcí v ČR	Limmud ČR–SR 2017	100 000
Chinuch	Předáváme tradici	50 000
Lauderova mateřská škola, základní škola a gymnázium při Židovské obci v Praze	Slavíme společně	64 000
Židovská obec Brno	Babičko, povídej, jak to bylo	10 000
Židovská obec Olomouc	Židovské tradice pro rodiny s dětmi	30 000
Židovská obec Teplice	Židovské svátky 5777 na Židovské obci v Teplicích	15 000
Židovská obec v Praze	Letní příměstské a pobytové tábory pro děti	50 000
	Trígenerační komunitní centrum Hagibor	50 000
CELKEM		394 000

INFO

ROZPAD ŽIDOVSKÉHO ŽIVOTA:
167 DNÍ DRUHÉ REPUBLIKY

Kniha ROZPAD ŽIDOVSKÉHO ŽIVOTA: 167 DNÍ DRUHÉ REPUBLIKY, kolektivní práce předních historiků, literárních historiků a kulturních antropologů, se zabývá stavem a proměnami židovské menšiny především v období druhé republiky, tedy od konce září 1938 do vzniku Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského štátu v polovině března 1939, s ohledem na reakce a postoje většinové české (československé) společnosti. Během tohoto období byla zničena státní suverenity, spolu s úpadkem morálních hodnot nastala krize demokracie a společnost se pozvolna fašizovala. Výrazný atribut diskutované doby představuje perzekuce a postupné vytěšňování židovské minority z veřejného života. Autoři ukazují, jak byly tyto jevy reflektovány v literatuře a v médiích, a zároveň sledují i jejich sociokulturní aspekty.

Kniha Jizvy na duši

Jan Jelínek

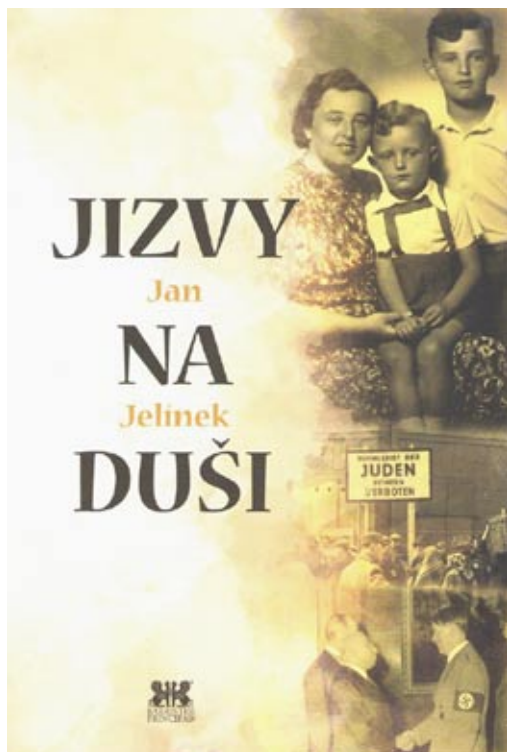
V letošním roce vyšla díky naší podpoře kniha mapující osudy autora Jana Jelínka a jeho rodiny nejen v období nacismu, ale i poté. Během druhé světové války se Jan Jelínek s maminkou a bratrem skrýval u prarodičů z tatínkovy strany.

Krátce po válce se mu narodila ještě sestra a tatínek v roce 1947 zemřel. Maminka zůstala s dětmi sama. Poutavý příběh dokumentaristy Jana Jelínka vydalo nakladatelství Barrister & Principal.

Výběr z komentáře redaktorky portálu KLUBknihomolů Aleny Badinové:

„Dá se říci, že z útlé knihy dýchá spíše nostalgie než válečné hrůzy a potěší každého, kdo rád naslouchal vyprávění svých rodičů, jaké to bylo, když byli oni malí. Alespoň já každé takové vyprávění naslouchám s úctou. Nemusí jít zrovna o slavného či neblaze proslulého člověka, spíše mne upoutá povídání toho, kdo má co říci. A to Jan Jelínek určitě má. Obzvlášť, když v závěru přidává ještě dokumentární pohled na poslední cestu svých příbuzných, kteří takové štěstí neměli a holocaust nepřežili...!“

V těchto dnech probíhá na několika místech představení knihy za účasti autora. Jedno z nich se konalo v pátek 25. 11. 2016 v brněnském knihkupectví Academia. Několik slov napsala redaktorka nakladatelství Barrister & Principal PhDr. Zuzana Voráčová:

„V útulné literární kavárně se kromě autora, spisovatele a dramatika pana Milana Uhdeho s manželkou a zástupců nakladatelství sešlo i několik pamětníků a zájemců o literaturu s židovskou tematikou.

Vyprávění obou protagonistů se neslo v duchu vážném i nevážném, došlo i na židovské anekdoty, a posezení bylo tak příjemné, že musela obsluha zavírající kavárnu všechny doslova vyhnat. Všichni zúčastnění se shodli na tom, že vydávat podobné knihy a naslouchat vyprávění pamětníků má neocenitelný význam zvláště, ale nejen, pro mladou generaci a je záslužné podobné aktivity všemi možnými prostředky podporovat.“

■ af

Nedělní dílny pro rodiče s dětmi

Od roku 2009 pravidelně podporujeme vzdělávací nedělní dílny, které připravuje Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea v Praze. Dílny se svými tématy dotýkají židovských tradic a historie. Jsou určeny především školním, ale i předškolním dětem a jejich rodičům a jsou pojaty zábavnou formou. Dílny se konají jednou měsíčně nejen v Židovském muzeu v Praze, ale také v pobočce Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP v Brně.

Dílnami provází Lviček Arje a děti se mohou dozvědět například zajímavosti ze židovské kultury, mohou poznat židovské písně, tance, tradiční židovskou kuchyni, mohou si něco vyrobit, seznámí se s hebrejskou abecedou a židovskými svátky. V Praze se mohou děti v rámci dílen vydat po stopách Golema.

Více informací o připravovaných dílnách najdete na <http://www.jewishmuseum.cz/program-a-vzdelavani/akce-pro-navstevniky/pro-rodice-s-detmi/>

■ af

PROGRAM OBNOVA

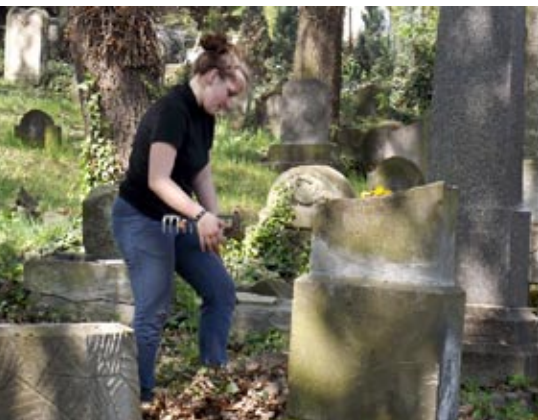
Studenti na hřbitově v Sobědruhách

Studenti Lauderových škol i v letošním roce pomáhali při údržbě židovského hřbitova. V letošním roce se vydali na Teplicko a pracovali ve spolupráci s teplickou židovskou obcí tři dny na hřbitově v Sobědruhách. Hrabali listí, odstraňovali náletové dřeviny, zvedali povalelé náhrobky a odklízeli odpadky. Zúčastnili se také bohoslužby v teplické modlitebně. Židovská obec v Teplicích s mladými spolupracuje dlouhodobě, místopředseda obce Michael Lichtenstein vysvětluje: „Snahou našeho vedení je zapojit mládež do všech židovských aktivit, a to

se týká nejenom spolupráce při údržbě židovských hřbitovů. Lauderovy školy a Česká unie židovské mládeže se staly naším partnerem a vždy jim rádi poskytneme prostor pro realizaci jejich aktivit. Výsledky jejich práce pomohou naší obci a zároveň zvýší jejich židovské cítění. Česká unie židovské mládeže v roce 2015 pracovala tři dny na hřbitově v Letově a spolu s rabínem Eli z Izraele a členy teplické obce též oslavili svátek Lag ba-omer. V letošním roce se vrátili do Teplic a pracovali na hřbitově v Bílině. Věříme, že se jim v Teplicích líbilo, a těšíme se opět na setkání v dalších letech.“

■ mm

Symbolika židovských náhrobků

Při návštěvách židovských hřbitovů návštěvník narazí dříve nebo později na náhrobky, jejichž výzdobě v daném momentu nerozumí nebo nezná souvislost motivu výzdoby s textem náhrobku či s osobou zemřelého. V našem cyklu představujeme a interpretujeme některé ze symbolů na konkrétních ukázkách.

Livjatan

S příchodem Mesiáše se v judaismu spojuje představa hostiny pro spravedlivé, jejíž součástí je jídlo z livjatana, připravené pro spravedlivé.

Livjatan – mohutná ryba – byl podle tradice stvořen Bohem pátého dne stvoření společně s ostatními vodními tvory (Ž 104:26), nerespektoval však Boha a bojoval proti němu. Livjatan se stal nestvůrou, ovládající vodní svět a zosobňující zlo světa.

Ve výtvarném umění se však livjatan stal znamením pro překonání smrti a synonymem pro odměnu v olam ha-ba. S očekávaným příchodem Mesiáše je spojená představa tzv. poslední seudy, eschatologické hostiny pro spravedlivé v posmrtném životě, která se v komentářích vyskytuje v různých obměnách.

Zobrazení livjatana má rozličné výtvarné podoby; převažuje tvar urobora, známý už ze středověkých iluminací.

Motiv urobora s významem livjatana byl používán také na náhrobcích, kde jeho zobrazení představovalo zemřelého jako spravedlivého člověka. Na našem území se nejvíce dokladů nachází na náhrobcích moravských hřbitovů. Detaily výzdoby náhrobků zřetelně ukazují na tělech některých zobrazených zvířat šupiny a zbytky polychromie modrou barvou, symbolizující vodu (Mikulov, náhrobek Ašera Šmuela, syna Lejba Osera, 1830).

Pár livjatanů

Livjatan byl stejně tak jako jiné druhy zvířat stvořen Bohem v dvojici, avšak jeho družka musela být zničena, aby se pár nemnožil a nerozséval tak zlo po světě. Proto další variantou zobrazení livjatanů je hadovitě zvíře zobrazované v páru. Livjatani se vinou kolem sloupů rámu jících plochu náhrobku a nahrazují tak běžně užívaný vegetativní motiv úponků a plodů na tordovaných sloupech v architektuře, v synagogálních textiliích, v tiscích či na sepulkráliích.

Nejčastější variantou je zobrazení dvou livjatanů, symetricky z obou stran přidržujících ústřední předmět, často korunu (**Ivančice, náhrobek Mošeho Šmuela Weisse, 1821**). Paralely k tomuto typu nacházíme ve štítech na Tóru, zachycujících dvě vzájemně propletené mohutné postavy draků s trojzubcovým zakončením ocasů. Smyslem vyobrazení páru livjatanů bylo upozornit na jejich podřízené postavení vůči Bohu. Podle tradice byla jejich síla a moc už jednou v minulosti překonána a stane se tak znovu i v budoucnosti, proto jsou zvířata vyobrazena jako nosiči a služebníci. Jejich zobrazení opět evokuje myšlenku očekávání „světa, který přijde“ – olam ha-ba a představuje synonymum pro předpokládanou odměnu, která se v budoucím světě dostane po příchodu Mesiáše spravedlivým.

■ Iva Steinová

CHCETE SE PODÍLET NA NAŠÍ ČINNOSTI?

Staňte se naším dárce zasláním daru na účet veřejné sbírky, nebo buďte naším dobrovolníkem. V případě zájmu nás neváhejte kontaktovat.

Podporujeme projekty v grantových gramech

- **PÉČE** – sociální, zdravotní a psychologická péče o oběti šoa i o potřebné z druhé generace
- **PŘIPOMÍNKA** – vzdělávací a vzpomínkové projekty o holocaustu
- **OBNOVA** – oprava a údržba židovských památek v Čechách a na Moravě
- **BUDOUCNOST** – vzdělávání v judaismu a rozvoj židovských komunit a podprogramu **Naše budoucnost** – projekty pro židovské rodiny s dětmi

NADAČNÍ FOND OBĚTEM
HOLOCAUSTU
FOUNDATION FOR
HOLOCAUST VICTIMS

Projev předsedy vlády

u příležitosti předání medaile Karla Kramáře panu Jiřímu Bradymu

27. října 2016

Vážený pane Brady, vážené dámy, vážení pánové, dovoluji mi přivítat vás při této slavnostní příležitosti v Kramářově vile.

S panem Jiřím Bradym jsem se osobně setkal ve Washingtonu při své návštěvě Spojených států amerických. Společně jsme před dvěma lety navštívili tamní muzeum holocaustu. Pan Brady mi líčil své osobní vzpomínky na nelidské hrůzy, které jemu a jeho rodině přinesla druhá světová válka a nacistický režim.

Řada z vás zná knihu **HANIN KUFŘÍK**, která popisuje tragický osud sestry pana Bradyho. Tuto knihu jsem četl a musím přiznat, že příběh smrti třináctileté Hany Bradyové v Osvětimi ve mně stále hluboce rezonuje.

Ve Spojených státech jsem si při rozhovoru s panem Bradym uvědomil, že mluvím s člověkem, který přežil vraždění a nepředstavitelné ponížení vlastní důstojnosti, zažil těžko popsatelné hrůzy, a navzdory tomu si uchoval a stále uchovává víru ve spravedlnost.

Stále má obrovskou sílu se za ni stavět a energii předávat svou vlastní děsivou zkušenost dalším generacím coby varovné memento. Můj obdiv patří nejen jemu, ale také Vám zde přítomným v Kramářově vile, kteří jste rovněž

prošli peklem nacistických koncentračních či vyhlazovacích táborů a mašinerii smrti jste dokázali přežít.

Zlo má bohužel v lidské společnosti silné kořeny, a proto je s ním potřeba vést neustálý boj. K tomu je nutná obrovská odvaha, energie a především lidskost. Jiří Brady je pro nás příkladem toho, jak se svých pevných zásad nevzdát.

Svým pozitivním přístupem přebíjí hrůzu, kterou v nás budí jeho svědectví o krutosti holocaustu. Když vzpomíná na dobu strávenou v Terezíně a Osvětimi, vypráví nejen o všudypřítomné perzekuci, ale také o tom, jak společně s Petrem Ginzem a dalšími chlapci psali jedinečný časopis *Vedem*, snažili se vzájemně si pomáhat a podporovat se, starali se jeden o druhého, dokud to jen šlo.

Ani ztráta rodiny, ani naprosté rozbití dosavadního života během války a také po válce nebyly překážkou v tom, aby Jiří Brady dál pomáhal druhým a podporoval je ve složitých situacích.

Na vlastní kůži mohli jeho pomoc a podporu pocítit českoslovenští emigranti v Kanadě, stejně jako česká veřejnost volající po svobodě v čase pádu železné opony. Sluší se také připomenout, že Jiří Brady inicioval sbírku mezi emi-

granty v Kanadě, ze které se zaplatila tiskárna československých Lidových novin jako symbol podpory svobody vyjadřování a nezávislosti médií.

V jeho výročí o osobním vztahu k Němcům nenajdete nenávist ani nesmiřitelnost, ale naopak víru v humanistické principy.

Dámy a pánové, je mi opravdu líto, jaký spor se odehrál kolem udělení či neudělení státního vyznamenání panu Bradymu.

Je nešťastné rozdělovat společnost na příběhu člověka, o jehož zásluhách není pochyb.

Je nešťastné štěpit společnost v den státního svátku, který připomíná vznik Československa a který by měl občany spojoval.

Chtěl bych proto i tímto okamžikem navrátit nadcházejícímu svátku jeho odpovídající důstojnost.

Mé rozhodnutí udělit panu Jiřímu Brady-mu pamětní medaili Karla Kramáře je poděkováním a oceněním hlubokého lidského odkazu, který ztělesňuje.

Jsem přesvědčený, že naše společnost si musí vážit občanů s podobným osudem a životním příběhem.

Hodnoty jako odvaha, lidskost či boj za spravedlnost a demokracii musí v naší společnosti zůstat těmi nejváženějšími. Za ty se musíme znovu a znovu stavět.

Pane Jiří Brady, velmi děkuji za to, co jste vykonal, za odkaz odvahy a humanity, který je příkladem pro nás i pro další generace.

Děkuji.

■ **Bohuslav Sobotka, předseda vlády ČR**

Světlo pro zmizelé sousedy

Ve čtvrtek 9. června 2016 proběhly na ostravském hlavním nádraží dvě akce žáků naší školy: jednak výstava s názvem Naděje a sny lidí, kteří musí opustit své domovy, a jednak natáčení performance na téma osudů ostravských Židů v době druhé světové války. Obě akce byly vyvrcholením projektu Světlo pro zmizelé sousedy, který vedl na naší škole Mgr. Ivo Karásek.

První části projektu se účastnili žáci sedmého a osmého ročníku tím, že malovali obrazy, jež tematizovaly myšlenky a naděje, které mají lidé, kteří musí opustit svůj domov, protože se v něm cítí ohrožení. Toto ohrožení zažívali Židé právě v době 2. světové války. Někteří stačili před pronásledováním utéct do svobodnějších zemí. Jiní museli po vydání norimberských zákonů opouštět své domovy na příkaz úřadů a jejich cesty často končily smrtí v koncentračních

táborech. Toto téma nepřestává být aktuální ani v dnešní době, kdy stále existují lidé, kteří prchají z oblastí ohrožených válkou a nesvobodou.

Druhé části projektu se účastnili žáci devátého ročníku, kteří ve výuce dramatické a etické výchovy natočili krátký film, ve kterém se vydali po stopách zmizelých ostravských Židů, které připomíná několik stolpersteinů, jež jsou položeny do dlažby města v místě, kde za druhé světové války tito lidé bydleli. Dále žáci natáčeli v prostoru hlavního nádraží v Ostravě performanci, ve které tematizovali násilí, hrubost a netoleranci k odlišnostem, ale také ohleduplnost a ochotu pomoci člověku v ohrožení. Během natáčení se setkali také s několika reakcemi údivu, někteří lidé vypadali pobouřeně, ale po vysvětlení, oč se jedná, většina z nich podpořila myšlenku vzpomínky a hlavně preventivní charakter celé akce.

Hlavním cílem projektu bylo, aby se žáci nejen seznámili s některými znaky židovské kultury, ale hlavně si znovu uvědomili důležitost a nutnost respektování základních lidských hodnot, jako je slušnost, ohleduplnost, soucitění, vzájemná pomoc, naslouchání jeden druhému, tolerance k odlišnostem národnostním, náboženským a jiným. Tyto hodnoty jsou totiž základem pro svobodu a mír v Evropě, ve které vyrůstají.

Při seznamování s tématy projektu žáci absolvovali i procházku s paní Lenkou Kocierzovou, která je provedla po místech, kde židovští občané v Ostravě žili, a zároveň do filmu poskytla fotografie těchto lidí.

Děkujeme všem, kteří se na projektu podíleli, jak žákům, tak dospělým.

■ Mgr. Ivo Karásek

PhDr. Jana Lehnerová

ZŠ a ZUŠ Petřvald, Školní 246, p. o.

Autorkami reprodukováných děl jsou Natálie Brychcyová a Tereza Mikulášková (nahore), Anna Dronská a Klára Kochová (na protější straně).

Židovská obec v Praze
si Vás dovoluje pozvat
na

SVÁTKY SVĚTEL V JERUZALÉMSKÉ SYNAGOZE

úterý 27. prosince od 16.00

Požehnání pronese a čtvrtou svíci zapálí
vrchní pražský rabín

David Peter,

chanukové písně zazpívají děti z dětského divadla Feigele pod vedením

Vidy Neuwirthové,

na varhany zahraje

Václav Peter,

odpolednem Vás provede

Milan Hein,

hosté odpoledne

Zuzana Stivínová a Jiří Štrébl

Jeruzalémská ul. 7, Praha 1 – Nové Město

Synagoga není vytápěna

Z bezpečnostních důvodů nebude umožněn vstup se zavazadly

Akce se koná za finanční podpory MHMP

Edice Židé a Morava

Muzeum Kroměřížska vydává od roku 1994 publikaci statí různých odborníků, historiků a badatelů, přednesených na konferenci Židé a Morava, která se koná každoročně na podzim v Muzeu Kroměřížska. Texty pojednávají o rabínech, židovských umělcích, podnikatelích, žurnalistech, šlechtických rodech, sportovcích, architektuře, židovských obcích, pietních místech od středověku až po současnost.

Nyní představujeme soubor, který obsahuje statí z konference konané 11. listopadu 2015. Najdete zde příspěvky například od architekta Jaroslava Klenovského, od historičky Blanky Soukupové, Tomáše Hrbka ze Židovské obce Olomouc a dalších.

Narodili se, aby přežili

Připomínka válečné hrůzy se šťastným koncem

Tři mladé matky a jejich neobyčejné příběhy odvahy, utrpení a přežití

Mezi milionem obětí holocaustu, které byly v roce 1944 poslány do koncentračního tábora Osvětim-Birkenau, prošly Priska, Rachel i Anka jeho branami s tajemstvím – všechny tři právě otěhotněly, a svému osudu musely čelit samy, bez manžela. S obrovským strachem z budoucnosti, poté, co už ztratily tolik svých blízkých, se tyto mladé ženy upnuly k tomu jedinému, co jim v životě zbylo: zachránit sebe a své nenarozené dítě. Jedna z matek pocházela z Třebčovic pod Orebem, druhá z Bratislavy a třetí z polské Lodže.

Kniha mapuje neuvěřitelné příběhy těchto tří žen – nejdříve do Osvětimi, pak do německého pracovního tábora, kde, polomrtvé hladu a udřené z nelidské práce, se snažily zakrýt svůj zdravotní stav. A nakonec je čekala pekelná 17denní cesta vlakem s tisíci dalšími vězni přes západní a jižní Čechy do tábora smrti v rakouském Mauthausenu. A když už se zdálo, že tuto cestu nepřežijí, podařilo se několika hrdinům z Horní Břízy dát potřebným trochu jídla a vody.

■ Wendy Holden, novinářka a spisovatelka

Česká cikánská rapsodie

Nakladatelství Triáda na podzim vydalo třísazkovou práci historika Jana Tesaře o partyzánském hnutí Česká cikánská rapsodie. NFOH její přípravu v minulosti podpořil.

Kniha mapuje vzpomínky Josefa Serinka, proslulého „Černého partyzána“, které zaznamenal Jan Tesař v letech 1963–1964. Autor se v ní snaží inspirovat diskusi o možnostech dokumentování aktivit, které se odehrály v konspiraci, a také informovat o problému kolektivní paměti jako rozhodujícím činiteli vytvářející a udržující národ.

První svazek obsahuje vzpomínky Josefa Serinka (1900–1974), rozčleněné do 18 kapitol a doplněné epilogem Jana Tesaře a dokumentárními přílohami. V prvních dvou kapitolách se Serinek vrací k událostem 1. světové války.

Uvádí, že jako šestnáctiletý byl odveden a vzápětí dezertoval – zde jeho první zkušenost se životem v lesní ilegalitě, ale také zcizující zkušenost ve vztahu k vládnoucí moci. Třetí a čtvrtá část zahrnuje období první republiky (Serinek žil na území Sudet) a vypovídá mimo jiné o tom, jak se formovalo Serinkovo sociální, ale i vlastenecké cítění. V další části líčí události roku 1942, kdy byl i se svou rodinou kvůli svému romskému původu deportován do tábora v Letech, z něž zanedlouho poté uprchl. Několik desítek jeho příbuzných v příštích měsících zahynulo v Osvětimi.

Druhý svazek tvoří podrobné Tesařovy komentáře ke vzpomínkám Josefa Serinka, které jsou výsledkem více než desetiletého podrobného studia.

Třetí svazek edice obsahuje kromě oddílů map, tabulek a diagramů k partyzánskému odboji na Vysočině především shrnující několikadílnou studii nazvanou **SERINKOVSKÉ INSPIRACE**, v níž se zabývá mj. metodologickými východisky záznamu a studia pramenů, místem Josefa Serinka v dějinách čs. odboje či otázkami, proč se v českých zemích během 2. světové války partyzánské hnutí neprosadilo výrazněji a proč bylo tak snadno ovládnuto Sověty.

Edicí **ČESKÉ CIKÁNSKÉ RAPSODIE** se Jan Tesař pokusil splatit „dluh nejen vůči Serinkovi“. Zároveň to pro něho bylo příležitostí, aby „vyjádřil svůj poslední názor o tragickém vyústění té etapy československých dějin, již je Druhý odboj“.

■ **vybráno z tiskové zprávy**

vydané 17. října 2016 nakladatelstvím Triáda

Josef Serinek / Jan Tesař / Triáda

Energische Fahndung nach Josef Serynek!

Serinek
.....

Nadační fond obětem holocaustu ve spolupráci s Café Jedna a s podporou American Joint Distribution Committee a Nadace Židovské obce v Praze vás zvou na další kavárnu z cyklu setkání výjimečných osobností českého veřejného prostoru

JSEM ŽID A ZDRÁV

Jak dosáhli svého profesního úspěchu, co považují ve svém životě za podstatné, co je motivuje v jejich práci a hrají v tom všem nějakou roli jejich židovské kořeny?

Jan Kraus
moderátor a herec

Jiří Ornest
herec a režisér

Moderuje
Irena Kalhousová
blízkovýchodní analytička
a doktorandka na London School
of Economics

11. ledna 2017
od 18:30 do 20:00

Café Jedna || Veletřní palác
Dukelských hrdinů 47 || Praha 7

Vstup zdarma